

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 119/17

Møtedato: 27.10.2016

Dato: 11.10.2017

Arkivsaksnr: 2017/12743

Forslag til Statsbudsjett 2019 - innspill fra Universitetet i Bergen

---

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 13/17 Tildelingsbrev for 2017 fra Kunnskapsdepartementet:
<http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2017-013.pdf>

Saken gjelder:

UiB skal innen 1. november fremme sine innspill til statsbudsjettet for 2019. Departementet bruker forslagene til å identifisere de viktigste behovene i universitets- og høyskolesektoren.

I denne saken beskrives kort de punktene det legges opp til å spille inn. Universitetets strategi 2016-2022 vil være førende for de foreslåtte tiltakene. Samtidig vil relevante nasjonale utredninger være viktige referansepunkt for universitetets prioriteringer. Dette vil i første rekke gjelde revideringen av langtidsplan for forskning, Humaniorameldingen og Stortingsmeldingen om studiekvalitet.

I tråd med dette fremmes følgende budsjettsatsinger for 2019:

- Etablering av flere verdensledende miljø
- Marin, klima og energiomstilling, med styrket basisbevilgning og utstyr
- Humaniora
- Rekrutteringsstillinger
- Studiekvalitet og nye studieplasser på områder med klare samfunnsmessige behov
- Bevilgninger til nødvendig rehabilitering av universitetsbygninger
  - Sikring og bevaring av spesialsamlingene

Forslag til vedtak:

Styret ber universitetsledelsen utforme innspill til statsbudsjett for 2019 i tråd med prioriteringene i denne saken.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

11.10.2017/Sven-Egil Bøe/Steinar Vestad/Per Arne Foshaug (avd.dir.)

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
119/17

Møtedato:
26.10.2017

Arkivsaksnr:
2017/12743

Innspill til budsjettsatsinger 2019 - Universitetets prioriteringer

Universitetets strategi perioden 2016- 2022, Hav Liv og Samfunn er førende for universitetets prioriteringer i årene framover. Dette innebærer en videreføring av satsingen på områdene marin forskning, globale samfunnsutfordringer og klima og energiomstilling. Samtidig skal breddeuniversitetets unike muligheter for fagligmobilisering, fordypning og samarbeid på tvers av faggrenser utnyttes.

Nasjonale utredninger være viktige referansepunkt for universitetets prioriteringer. I første rekke gjelder dette revideringen av langtidsplanen for forskning, Humaniorameldingen og Stortingsmeldingen om studiekvalitet. I tråd med dette fremmes følgende budsjettsatsinger for 2019:

- Oppfølging av langtidsplan for forskning
  - Etablering av flere verdensledende miljø
  - Marin, klima og energiomstilling, med styrket basisbevilgning og utstyr
- Oppfølging av Humaniorameldingen
- Studiekvalitet og nye studieplasser på områder med klare samfunnsmessige behov
- Rekrutteringsstillinger
- Bevilgninger til nødvendig rehabilitering av universitetsbygninger
  - Sikring og bevaring av spesialsamlingene

I sum legges det opp til å foreslå prioriterte tiltak tilsvarende 290 mill. kroner utenfor budsjetttrammen for 2019.

Langtidsplanen for forskning

Langtidsplanen for forskning skal rulleres hvert 4. år, og en revidert Langtidsplan vil bli fremlagt sammen med statsbudsjettet høsten 2018. Langtidsplanen er et viktig og godt redskap som gir en nødvendig forutsigbarhet for sektoren. UiB understreke at ambisjonene i langtidsplanen må følges opp også i departementets budsjetter.

Verdensledende miljø

I sin gjennomgang av norsk forskning kommer OECD med en tydelig anbefaling om at det må gjøres mer for å dyrke frem sterke forskningsmiljøer og forskningsuniversiteter. For å lykkes i dette er det vesentlig at finansieringen av forskningen ikke fragmenteres og at de ulike institusjonene har tydelige profiler, noe som også var et premiss i regjeringens strukturreform. Satsing på grunnleggende forskning og en ambisiøs kvalitetskultur må fortsette i langtidsplanen. Det må fremsettes tydelige forventninger til institusjonene om å bygge verdensledende miljøer. Det krever langsiktig og målrettet arbeid, og dertil tilpassede virkemidler og incentivordninger.

På bakgrunn av regjeringens tidligere signaler og øremerkede midler til utvikling av verdensledende miljøer har UiB laget en opptrappingsplan for finansiering av slike miljøer. Det er

således svært skuffende at regjeringen nå velger ikke å videreføre ordningen. Dette setter oss tilbake i arbeidet med å utarbeide toppforskningsmiljø i Norge og svekke troverdigheten til regjeringens ambisjoner. På dette grunnlag bes det om at ordningen gjeninnføres i 2019 og UiB ber om en årlig tildeling på 20 mill. kroner til dette tiltaket.

Marin, Klima og Energiomstilling

Samarbeidet i Bergen Marine Forskningsklynge gjør Bergen til en av verdens ledende marine forskningsmetropoler. Konsekvensutredning om mulig samlokalisering av en marin forskningsklynge i Bergen ble ferdigstilt i 2017 og det forutsettes at det settes av midler i 2018 til videreføring av arbeidet med samlokalisering. Sammen med Havforskningsinstituttet har UiB også tatt initiativ til et arbeid for å profilere «Havbyen Bergen» i samspill med partnere fra akademia og næringsliv. Det tverrfaglige samarbeidet mellom fremragende forskningsmiljøer, ny marin teknologi og et utdanningstilbud tilpasset fremtidens behov for kunnskap innenfor det marine feltet kan gjøre dette til et internasjonalt samlingspunkt for opptil 1000 marine forskere og studenter.

UiB har satsset betydelig innenfor disse fagene, gjennom rammestyrking, tildeling av stipendiater og postdoktorer og med sterk oppmerksomhet om infrastruktur gjennom bevilgninger til utstyr og opprustning av bygningsmassen. Satsingen ønskes forsterket i tråd med regjeringens forslag, gjennom tiltak utenfor rammen i budsjettet for 2019. Dette gjelder tiltak for bedre infrastruktur, studieplasser og styrket ramme. Forslagene til styrking gis i egne avsnitt for rekrutteringsstilling, vitenskapelig utstyr, forskningsfartøy, infrastruktur og omstilling av studieplasser.

Samfunnets kulturelle endringsprosesser

Etter UiBs oppfatning er det en stor svakhet ved eksisterende langtidsplan at den ikke i tilstrekkelig grad reflekterer samfunnsutviklingen, f.eks. knyttet til migrasjon, politiske og kulturelle konflikter og endringer. I tråd med langtidsplanens overordnede mål om å bidra til å løse de store samfunnsutfordringene og utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet må humanistiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver mye tydeligere inn i analysen og beskrivelsen av de eksisterende tematiske prioriteringene.

På denne bakgrunn foreslås at et tematisk område blir føyd til Langtidsplanen: *Samfunnets kulturelle endringsprosesser*. Som et syvende prioritert område vil dette være et tydelig svar på Humaniorameldingen. En slik satsing vil få stor samfunnsmessig betydning og styrke norsk forsknings gjennomslagskraft i Europa. En slik fokusdreining vil også sørge for at den nasjonale forskningsstrategien samsvarer bedre med EUs prioriterte forskningsområder enn tilfellet er i dag. Humanioraevalueringen er viste en analyse av 165 *impact cases* at det er et bedre samsvar mellom norsk humanistisk forskning og H2020s samfunnsutfordringer, enn det er mellom eksisterende langtidsplan og H2020

Humaniorameldingen

Meld. St. 25 (2016–2017) Humaniora i Norge inneholder over tretti forventninger og tiltak som skal følges opp ved universiteter og høyskoler. Når meldingen er ferdigbehandlet i Stortinget, forventes det at universitetet setter i gang et langsiktig arbeid for å sette humaniorapolitikken ut i livet.

UiB planlegger en oppfølging av meldingen med fokus på aktuelle samfunnsutfordringer, blant annet ved å knytte samfunnsfokuset til didaktikk- og skolefeltet, slik dette skisseres i

meldingen. Her vil samarbeid med forskere og doktorander fra institusjoner som HVL, UiO og Volda vil være sentralt.

UiB støtter meldingens forslag om et 4 år i bachelorutdanningen for enkelte språkfag. Det vises til tidligere innspill til KUF komiteen av 15.05.17. Samtidig er det klart at dersom forventningene i Humaniorameldingen skal implementeres i sin helhet kreves betydelige midler. Dette er midler som universitetene alene ikke kan stille til rådighet. Det legges derfor til grunn en bevilgning på 20 mill. kroner for at UiB skal følge opp meldingens ambisjoner.

Kvalitet i høyere utdanning

Stortingsmelding nr. 16 *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* gir en tydelig retning for arbeidet med å heve kvaliteten på norsk høyere utdanning. De fleste tiltakene, forslagene og forventningene som det pekes på i meldingen, er UiB allerede godt i gang med.

Et viktig tiltak er mentorordningen. Målet med mentorordningen er å forhindre frafall gjennom å avdekke og følge opp spørsmål og utfordringer som kan oppstå i et kull, eller med enkeltstudenter. Tanken er at en nærmere tilknytning til fagmiljøet vil skape en sterkere identitet til faget og øke engasjementet. Tett individuell faglig og sosial oppfølging av studentene skal sikre studentenes motivasjon og dermed bidra til å fremme fullføring.

Målsettingen er at alle studenter ved UiB skal ha tilbud om en faglig mentor, og flere fakultet har iverksatt utprøving av mentorordninger.. En fullt utbygd mentorordning er imidlertid svært ressurskrevende og det søkes om at deler av finansieringen bevilges utover ordinær ramme for 2019. Konkret søkes det om 20 mill. kroner til tiltaket i 2019.

UiB har arbeidet systematisk med å utvikle kvaliteten i de forskningsbaserte utdanningene gjennom mange år. Strategien, «Hav, Liv, Samfunn», setter høye mål for utdanningskvalitet gjennom styrket satsning på faglig- sosial integrering og oppfølging av studentene gjennom deltakelse i forskning og studentaktiv læring og mentorordninger for studentene, heving av de ansattes pedagogiske kompetanse, etablering av insentivtiltak for fremragende undervisning og utvikling av digital og fysisk infrastruktur som støtter læring.

Læringsforskningen som finnes i Norge, er i stor grad basert på elever i grunnskole og videregående skole. Videre er den ofte basert på små utvalg som gjør det vanskelig å generalisere. Det trengs således nasjonale initiativ for å øke forskning i høyere utdanning. I tillegg er det viktig at institusjonene stimulerer underviserne til å forske på og kritisk vurdere egen undervisning med tanke på hvilke undervisnings- og vurderingsformer som best bidrar til å fremme studentenes læring, og å dele resultatene av denne forskningen med fagfeller. UiB ønsker å være i front innenfor dette forskningstema og foreslår en bevilgning på 10 mill. kroner til et slikt satsingsformål i 2019. Forskningsprosjektet knyttes til det etablerte SLATE- senteret ved UiB.

Digitale hjelpemidler er på ulike vis allerede vel integrert i universitetshverdagen, men bærer med seg teknologier som gir store muligheter. Skal vi kunne dra full nytte av de mulighetene som ligger i digitalisering er det påkrevd med økt og tydeligere innsats på alle på alle nivåer i sektoren bruke digitale virkemiddel i å heve kvaliteten på den forskningsbaserte utdanningen og kunnskapsformidlingen ved universitetene. Regjeringens digitaliseringsstrategi for universitets og høyskolesektoren 2017-2021 understreker behovet for å styrke forskning på sammenhengen mellom kvalitet og de nye digitale læringsprosessene. Budsjettforslaget for 2019 bør reflektere dette behovet.

UiB har etablert «DigUiB» som en endringsagent i arbeidet med digitalisering av læring og formidling ved UiB. Vår erfaring er at denne type utvikling og støtte må være fagnær og dermed på institusjonsnivå for å sikre forventinger om rask og brukernær utvikling. En nylig etablert lærings- og formidlingslab skal støtte UiBs fagmiljøer i utviklingen av digital undervisning og formidling.

Som både NIFUs rapport om IKT og læring i høyere utdanning (NIFU2013) og *Digital tilstand 2014* viser, er det viktig at underviserne har grunnleggende teknologiske ferdigheter og at de er trygge brukere av teknologi. Laben vil forvalte en tverrfaglig kompetanse i pedagogikk og teknologiutvikling og skal støtte UiBs fagmiljøer med opplæring og bistå i utvikling av gode undervisningsopplegg, samt produksjon av digitale lærings- og formidlingsressurser. For å etablere ønsket kapasitet søkes om en bevilgning på 10 mill. kroner til dette formålet i 2019.

Rekrutteringsstillinger

Forskningsbasert utdanning på alle nivåer er en avgjørende nøkkel for at morgendagens arbeidskraft skal kunne tilegne seg kompetanse på høyt internasjonalt nivå. Ved forskningsuniversiteter med høy internasjonal kvalitet vil kandidatene, med kompetanse til kontinuerlig oppdatering av egen kunnskap, få ferdigheter som gjør dem til pådrivere i samfunnsutviklingen og til omstilling i arbeidslivet.

Universitetet skal være en attraktiv arbeidsplass som tiltrekker seg og beholder de beste talentene. Dette krever et offensivt rekrutteringsarbeid slik at UiB kan hevde seg i konkurransen om de aller dyktigste medarbeiderne.

Forskerkarrieren er preget av midlertidighet og stor konkurranse om stipendiatstillingene. En viktig utfordring for fremtidens forskeropplæringssystem er at kandidatenes behov for karriereplanlegging er i endring. Færre kan og vil bli i akademia (NIFU-rapport 2017:10, Doktorgradskandidater i Norge). Det er behov for en mer systematisk tilnærming for rekruttering og karriereløp for fremtidens dyktige forskere. Tenure-track er et godt virkemiddel, men det er behov for ytterligere tiltak også for å støtte forskere i postdoktorstillinger med tilhørende finansieringsmuligheter. Samtidig må det understrekes at gode rammebetingelser og attraktive karriereløp for unge forskere generelt er grunnleggende for å sikre styrket kvalitet i norsk forskning og omstilling. Dette bør tydeliggjøres ytterligere i planen og følges opp med sterkere virkemidler.

Langtidsplanen bør også inkludere rekrutteringsstillinger, deriblant nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d. innenfor de ulike tematiske områdene. I en oppdatert langtidsplan er det behov for å kanalisere rekrutteringsstillinger til de prioriterte områdene. For eksempel er økt samarbeid mellom forskningsmiljø, offentlig sektor, brukere og næringsliv nødvendig for å utvikle fremtidens løsninger innen velferds-, helse- og omsorgstjenester. En særlig satsing på rekruttering for å holde ved like og bygge nasjonal kompetanse innenfor tematiske områder som samfunnet bør vurderes. Det samme gjelder innenfor fagområder som er sårbare med tanke på nyrekruttering og vedlikehold av nasjonal kompetanse.

I tillegg til eksisterende ressurser vil nye rekrutteringsstillinger gi et kraftfullt løft til denne satsingen og det foreslås en økning på 20 stillinger.

En sentral premiss for overdragelse av KHIB er etablering av et eget doktorgradsprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid. I tillegg til at eksisterende kandidater i Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU) inngår i det nye programmet, er det beregnet at dette krever tilførsel

av 10 nye stillinger for å tilfredsstillere NOKUTs kvalitetskrav. (Etablering av programmet krever sentral godkjenning, og saken skal fremmes for universitetets styre i løpet av høsten 2016).

På dette grunnlag foreslås en total økning på 30 rekrutteringsstillinger, kostnadsberegnet til 15 mill. kroner i 2019.

Studieplasser

Det er sentralt at UiB tilbyr utdanninger som samfunnet etterspør. I denne sammenheng er etablering av kunnskapsklyngene sentrale. Dette vil ikke bare styrke forskning men også fornye undervisningen. Universitetet er således positiv til å ta imot nye studieplasser tilpasset universitetets satsinger, blant annet innenfor realfagene, helsefagene inkludert musikkterapi og lærerutdanningen. Oppsummering av forslag til nye studieplasser er gitt i tabell 1.

Tabell 1. Budsjettinnspill, nye studieplasser

Studie	Antall
Master i medieproduksjon (Media City)	20
Marin klynge /energiklynge/ Teknologi	25
Helsecampus årstadvollen (Helseklyngen)	70
Kunst, musikk og design	25
Lærer- og lektorutdanningene	90
«Philosophy, Politics and Economy	20
SUM	250

Media City Bergen

Det nye masterprogrammet i medieproduksjon, med spesialiseringer i medie- og interaksjonsdesign, journalistikk og fjernsynsproduksjon, er forskningsbasert, og har praksis, entreprenørskap og innovasjon som sentrale utdanningselementer. Studietilbudet er utviklet i dialog med bransjen, og er viktig for å imøtekomme kompetansebehov i en mediebransje i omstilling. Investeringer i bransjestandard teknologi og infrastruktur er en forutsetning for å utvikle et studietilbud av høy kvalitet og relevans. Gjennom tilknytning til NCE Media (Norwegian Center of Expertise) vil utdanningstilbudet også bli et sentralt bidrag til næringsutvikling og omstilling på Vestlandet.

Marin klynge/Energiklynge

For å bidra til å møte samfunnets behov for omstilling av næringslivet på Vestlandet spesielt og for nasjonen generelt, har UiB opprettet fire sivilingeniørprogram innen havbruk og sjømat, havteknologi, energi og medisinsk teknologi. Programmene blir etablert gjennom en omstilling innenfor egne rammer og vil utdanne kandidater som er etterspurt i regionen. De imøtekommer et behov for teknologisk kompetanse innen fagområder som utgjør et viktig grunnlag for framtidig vekst og verdiskaping på Vestlandet. For å sikre nærings- og yrkesrett kompetanse hos kandidatene etableres programmene i tett samarbeid med Høgskolen på Vestlandet (HVL), Sjøkrigsskolen, helseforetaket og næringslivsklyngene NCE Seafood Innovation og GCE Subsea. For ytterligere å styrke effekten av denne målrettede innsatsen for å gjøre næringslivet på Vestlandet mer konkurransedyktig, er det ønskelig med et økt antall teknologirettede studieplasser til sivilingeniørutdanningene. For 2019 legges til grunn en økning på 25 studieplasser.

Helsecampus Årstadvollen

Det er behov for en økning i utdanningskapasiteten innenfor helsefag for å møte fremtidens helseutfordringer og innfri ambisjonene i samhandlingsreformen. Regjeringens uttalte ønske om økt satsing på rus, psykisk helsevern og bedre folkehelse er en del av dette.

Helsefagene ved UiB utgår fra sterke forskningsmiljø og er praksisnære utdanninger med høy samfunnsrelevans og svært god rekruttering. I tråd med regjeringens ønsker er det kapasitet til å ta imot flere fullfinansierte studieplasser innenfor farmasi, psykologi, logopedi, og barnevern.

En slik styrking vil inngå som en del av UiB sin strategiske satsing på kunnskapsklyngen Helsecampus Årstadvollen og et utvidet tverrfaglig samarbeid innenfor utdanning, forskning og innovasjon. Dette støtter opp om tverrprofesjonell og tverrinstitusjonell læring, med utdanning av fagpersonell som er godt forberedt til å planlegge og samarbeide om fremtidige kommunehelsetjenester i fellesskap mellom flere av fakultetene ved UiB, Bergen kommune, Uni Research Helse og Høgskolen på Vestlandet. Flere av helsefagutdanningene utøver viktige oppgaver innenfor primærhelse og i grenseflaten mellom spesialist og primærhelsetjenestene.

Det er behov for økt utdanning av psykologer i Norge – særlig med tanke på samhandlingsreformen og psykologenes rolle og nye oppgaver i primærhelsetjenesten. Lovfestingen av psykologer i kommunene vil utløse et behov for inntil 2000 nye psykologstillinger til forebyggende, helsefremmende og lavterskel tilbud innen psykisk helse, rus og kriseintervensjon. Universitetet i Bergen vil gjennom den planlagte satsningen på Helsecampus Årstadvollen og samarbeidet med helseforetak og kommuner kunne bidra til å fylle en regional og nasjonal oppgave gjennom utdanning av psykologer inn mot primærhelserenform.

Vestlandet mangler farmasøyter, og årlig rekrutteres det internasjonalt for å dekke behovet for farmasøyter ved apotek i regionen. UiB er det mest populære farmasi-studiet i Norge med høyest opptakskrav. I dag har UiB 24 studieplasser uten grunnfinansiering og det foreslås en økning i studieplasser med stort samfunnsbehov, særlig på Vestlandet.

Universitetet i Bergen er det eneste lærestedet som tilbyr MA-barnevern på Vestlandet og studietilbudet fyller en viktig rolle i kompetanseoppbyggingen innen barnevernet på Vestlandet. Statens helsetilsyn rapport 2/2012 viser til at kommunen mangler tilstrekkelig kompetanse både evaluering av tiltak, samtaler med barn, undersøkelser. Helsetilsynet vil styrke tilsynet av tjenesten blant annet gjennom Forsvarlighetskravet.

Studieplasser i musikkterapi legitimeres først og fremst av helsevesenets og brukernes behov. Samtidig presiserer den nasjonale strategien HO21 at helse også er et område for innovasjon, næringsutvikling og internasjonale forskingsambisjoner. Norsk musikkterapiforskning ligger langt framme internasjonalt, og musikkterapi er et av de fagene ved UiB som har potensial til å utvikle verdensledende forskningsmiljø.

Nye retningslinjer fra Helsedirektoratet innen psykosebehandling og rusbehandling, samt etterspørsel etter musikkterapikompetanse innen voksende felt som eldrehelse, gjør at det er behov for å øke den nasjonale utdanningskapasiteten i musikkterapi.

Lærer- og lektorutdanningen

Det er stort behov for flere realfagslærere. Skjerpede krav i matematikk for opptak til all realfagutdanning implementeres antagelig nasjonalt fra 2018. Dette vil medføre et økt

lærerbehov i videregående skole. Mangel på kvalifiserte realfagslærere kan også være en av de faktorene som kan begrense samfunnets omstillingsevne og UiBs evne til å tiltrekke studenter til marin sektor og til ingeniørfag.

Etterspørselen etter en 5-årig integrert lektorutdanning er stor, og det vil være særlig viktig å få dette på plass etter at kravet om master for alle lærere ble innført i 2017. Det er mangel på lærer med solid samfunnsfaglig utdanning og kompetanse i skolen. Tilbud om integrert lektorutdanning i samfunnskunnskap finnes i dag ikke på Vestlandet og Universitetet i Bergen ønsker å styrke den samfunnsvitenskapelige kompetansen i skolen gjennom å opprette et slikt tilbud. Dette vil styrke elevens forståelse for de samfunnsmessige utfordringer og endringsprosesser vi står ovenfor. Det er samtidig ønskelig å styrke lektorprogrammene i religion/ historie og språkfagene,

BA- Spesialpedagogikk har særlig fokus på betydningen av tilpasset opplæring og tidlig innsats for den enkelte elevs læring og utvikling, - jfr. opplæringsloven § 1-3, og de høye ambisjonene som Regjeringen legger til grunn i fornyelsen av kunnskapsløftet, Meld. St. 28 (2015-2016). Tidlig innsats skal ha høy prioritet i norske barnehager og skoler. Hensikten er å skape gode muligheter for alle barn og unge; at alle så tidlig som mulig inkluderes i et fellesskap med andre, og at de kommer inn i gode læringsprosesser. BA-Spesialpedagogikk vil utdanne studenter med forskningsbasert kunnskap av stor verdi for barnehager og skoler. Fra 2019 vil det også være mulig å utvikle en mastergrad i spesialpedagogikk som del av master i pedagogikk. Det er stort behov for mastertilbud da det vil bli krav om mastergradskompetanse for lærere ved grunn- og videregående skoler fra 2025.

Master kuratorpraksis: Tidligere Kunst og designhøgskolen i Bergen (KHiB) vedtok i 2014 å opprette et masterprogram i kuratorpraksis, ved at KHiB tok i bruk sine utvidete faglige fullmakter til å etablere et masterprogram. Det første kullet på ti studenter startet høsten 2015. Masterutdanningen representerer en videreutvikling tilbudet om videreutdanning i skapende kuratorpraksis, som har vært tilbudt siden 2004. Studiet har opptak hvert annet år og det er ønskelig å utvide tilbudet til et årlig opptak.

«Philosophy, Politics and Economy»

Universitetet i Bergen ønsker å etablere et lederprogram av typen PPE: Philosophy, Politics and Economics. Studieprogrammet vil være et tverrfakultært samarbeid mellom HF og SV-fakultetene. Fagmiljøene som inngår er filosofi, statsvitenskap og økonomi. Formålet med programmet er å gi studentene bakgrunnskunnskap i de tre disiplinene som er basis for mange politiske avgjørelser, men også å oppøve analytiske ferdigheter som vil være nyttige både i næringslivet og i forvaltningen.

Studietilbudet vil gi studentene en mer solid tverrfaglig utdannelse enn de disiplinbaserte studieprogrammer, som vil gi en kompetanse som er etterspurt i forvaltning, frivillige nasjonale og internasjonale organisasjoner og næringsliv. Studenter innenfor statsvitenskap og økonomi både i Norge og internasjonalt etterspør mer vektlegging på en bredere forståelse av hva som former den økonomiske utvikling, ikke minst etter erfaringene med den siste finanskrisen. Det planlagte programmet i Bergen vil derfor fylle et tilbud som i dag ikke finnes i Norge, og som mange etterspør.

Slike studieprogram er veletablerte og prestisjetunge ved universiteter som Oxford, York og London School of Economics, og også i andre europeiske land og USA.

Totalt er universitetets innspill til nye studieplasser kostnadsberegnet til 14 mill. kroner i 2019.

Studieplasser og studieplasskategorier

Forslag til endret kategoriinnplassering (A- F) av eksisterende studieprogrammer skal følge institusjonenes satsingsforslag for 2018. Det argumenteres for flytting av følgende programmer:

- Profesjonsstudiet i psykologi
- Logopediutdanningen
- Språkfagene
- Arkeologi
- Medieproduksjon

Profesjonsstudiet i psykologi Endres fra kategori B til kategori A

Profesjonsstudiet i psykologi er et integrert seks årig helsefagstudium på linje med medisin og odontologi. Studiet har til sammen ett år veiledet praksis integrert i studieløpet og ved UiB inngår driften av fire utdanningsklinikker som del av studieprogrammet. Studiet er laboratoriebasert og krever i tillegg til klinikk også tilgang til kostbar forskningsinfrastruktur. Fra 2020 får psykologer en lovfestet plass i primærhelsetjenesten og dette vil kreve at studentene i løpet av studietiden får praksis fra kommune og førstelinje. En bedre studiefinansiering vil bidra til å sikre nødvendig tilgang til kvalifisert veiledning og praksisplasser i kommunene. Det er derfor behov for å endre finansieringskategori for profesjonsutdanningen i psykologi fra kategori B til kategori A slik at den er harmonisert med finansieringen av de øvrige lange helseprofesjonsutdanningene.

Logopedi-Helsefag Endres fra kategori D til kategori C.

Logopediutdanningen ved UiB (MA-Logopedi-helsefag) er innrettet mot helsefag og kliniske tilstandsbilder, for eksempel slagpasienter, barn med medfødte misdannelsen, svelge- og talevansker. Utdanningen er lagt til Institutt for biologisk og medisinsk psykologi med tydelige innslag fra klinisk medisin og psykologi. I løpet av studiet har studentene flere praksisperioder med intensiv veiledning og trening i logopedfaglige arbeidsmåter. Veiledning og praksis må nødvendigvis foregå i små grupper, ofte i 1:1 situasjoner og er derfor ressurskrevende. Studiet er finansiert i kategori D – tilsvarende mastergrad i teoretiske fag.

Studentene i logopedi skal fra 2016 oppfylle nasjonale krav til skikkethet under utdanningen. Dette krever en tett og strukturert oppfølging av hver enkelt student gjennom studier og praksisperioder. Det er derfor behov for å endre finansieringskategori for utdanningen i logopedi helsefag fra kategori D til kategori C – slik at praksiskomponentene i logopediutdanningen blir dekket.

Språkfagene

I sitt innspill til Humaniorameldingen fremmet UiB ønske om en nasjonal språksatsing for å styrke rekrutteringen til språkfagene og også for å sikre studiekvaliteten på disse fagene. Dette dreier seg om undervisningsintensive fag, som burde ha hatt en høyere finansieringskategori. Dette burde la seg gjøre uten reduksjon av basisbevilgningen, slik at det blir en reell tilførsel av midler til de institusjoner som forvalter fremmedspråkene. Det bes om at språkfagene endres fra kategori F/D til E/C for henholdsvis bachelor og masterprogrammene.

Mediefag

Studietilbudene i medieproduksjon, med spesialiseringer i medie- og interaksjonsdesign og fjernsynsproduksjon er utstyrstunge og må finansieres i høyere kategorier, på linje med øvrige film- og fjernsynsutdanninger. På dette grunnlag bes det om at disse studie plassene endres fra kategori D til A.

Vitenskapelig utstyr

For å kunne hevde seg i den internasjonale forskningsfronten, samtidig som samfunnet tilføres etterspurt kompetanse, kreves det oppdatert og framtidsrettet utstyr. Tilgang til moderne vitenskapelig utstyr og forskningsfasiliteter er en viktig forutsetning for at våre forskere skal kunne levere forskning av høy kvalitet. Nødvendigheten av å utvikle planer og mål for forskningsinfrastruktur er framhevet i universitetets strategi for 2016 – 2022, og følges opp gjennom en egen handlingsplan for infrastruktur.

Konkurransesarenaen i Forskningsrådet er viktig for satsingen på storskala infrastruktur som har nasjonal betydning (Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur). Søknadene til Forskningsrådet dekker likevel kun deler av behovene i fagmiljøene. Samtidig krever de nasjonale plattformene ressurser i form av betydelige egenandeler. Dette medfører store utfordringer for universitetets finansiering av øvrige utstyrsbehov innenfor institusjonenes ordinære budsjettammer.

Det er særskilte utfordringer knyttet til utstyrsanskaffelser knyttet til våre kunnskapsklynger for eksempel innenfor bioinformatikk, der UiB har hatt en ledende posisjon nasjonalt. Fagfeltet har vært og er i en rivende utvikling. Av hensyn til videreutviklingen av livsvitenskapene ved UiB og samarbeidspartnere i klyngene er det påkrevet at både grunnleggende og anvendt bioinformatikk styrkes i betydelig grad.

På dette grunnlag bes det om en styrking av budsjettammen på 50 mill. kroner for 2019 til å følge opp universitetets strategi og fortsette den langsiktige satsingen innenfor MNT med utstyr og styrking av studentenes læringsmiljø.

Forskningsfartøy

Hav er et av hovedelementene i Regjeringens Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015–2024 (Meld. St. 7, 2014-2015), der tilgang til bygg og infrastruktur av topp kvalitet er et sentralt virkemiddel for å oppnå verdensledende fagmiljøer.

At det finnes et tilstrekkelig antall moderne forskningsfartøy er avgjørende for den marine satsningen. Ferdigstillelsen av nye «Doktor Fridtjof Nansen» i juni 2016 ga muligheter til å ta hjem den gamle «Dr. Fridtjof Nansen» (Nå «Kristine Bonnevie») og dermed avhende «Håkon Mosby», som var i så dårlig forfatning at den ikke kunne brukes til tokt med overnatting.

«Kristine Bonnevie» vil midlertidig representere en bedring i situasjonen, men må på ingen måte gi inntrykk av kapasiteten nå er sikret for fremtiden. Behovet for erstatningsfartøy for «Håkon Mosby» må derfor tas på største alvor. Dette er grundig drøftet i *Utredning av Havforskningsinstituttets framtidige infrastrukturbehov for innhenting av marine data* (Rapport fra Havforskningen 17/2015). Universitetets forskningsfartøyer driftes av Havforskningsinstituttets rederi. Det er naturlig at det nye fartøyet eies og drives av Havforskningsinstituttet, selv om UiB vil være en viktig bruker.

Den kritiske situasjonen for forskningsfartøyene i Norge er også kommentert i *Riksrevisjonens undersøkelse om utnyttelse av infrastruktur til forskning i norske områder i Arktis* (Rapport 3:13 (2013-2014)). En ny «Håkon Mosby» vil være ett av svarene på kritikken fra Riksrevisjonen. Selv om dette fartøyet ikke skal være isgående, vil det liksom nåværende «Håkon Mosby» ha betydelige oppgaver i arktiske og polare farvann.

Det anbefales å igangsette planlegging av bygging av nytt havgående forskningsfartøy, i tråd med skissen for dette fartøyet i Utredning av Havforskningsinstituttets framtidige infrastrukturbehov for innhenting av marine data.

UiB har en stor marin forskningsaktivitet i polare strøk, både i nord og sør. Det er avgjørende for UiBs videre polare satsing innen marine fag og klimaforskning at UiB sikres tilgang til det nye nasjonale isgående fartøyet «Kronprins Haakon» som får base i Tromsø. Dette vil være i Norges langsiktige interesse. Det vises i den sammenheng til den nasjonale utredningen «Vurdering av behov for infrastruktur for innhenting av marine data langs kysten», sendt fra Havforskningsinstituttet til Nærings- og fiskeridepartementet. Utredningen påpeker at det vil være naturlig at UiB koples inn som fjerde partner i «Kronprins Haakon», og sikres grunnfinansiering til å bruke det nye fartøyet som forskningsplattform. Dette er i tråd med UiB sine innspill til utredningen.

Havet forventes å være av stor og økende betydning for norsk økonomi. UiB er en viktig forskningsaktør i dette, og det er naturlig at også vår toktvirksomhet øker. De seneste årene har UiB hatt økende suksess i eksternfinansierte forskningsprosjekt rettet mot dyphavet, marine ressurser og klima, der tilgang til tid på forskningsfartøy er blant UiBs konkurransefortrinn, men også ofte er en egenandel vi selv må finansiere. UiB har sterkt behov for forbedret grunnfinansiering til å gjennomføre viktige forskningstokt med «Kristine Bonnevie» og «G.O. Sars»,

Byggeprosjekter

Universitetets strategi for 2016-2022, «Hav, Liv, Samfunn» følges opp med en plan for utvikling av bygg og campusområder hvor byggeprosjekter som skal prioriteres innenfor universitets egne rammer blir innarbeidet. Planen skal bidra til å realisere universitetets strategiske mål. Planen vil bli lagt fram for universitetsstyret i november 2017. For 2019 vil UiB prioritere følgende større byggeprosjekter:

1. Nybygg på Møllendal for Griegakademiet og nytt EnTek-bygg på Nygårdshøyden sør, realisert i ulike tidsfaser
2. Rehabilitering og oppgradering av Realfagbygget
3. Kulturhistoriske samlinger

Både nybygg for Griegakademiet og EnTek-bygget er prosjekter som er strategisk viktig å få realisert for universitet og likestilte i universitets rangering. Opprettelsen av fakultet for kunst, musikk og design (KMD) januar 2017 har åpnet opp for nye bygningsmessige løsninger for Griegakademiet. Sommeren 2017 flyttet resten av det nye fakultetet inn i landets første spesialtilpassede nybygg for kunst- og design.

Det arbeides nå med et byggetrinn 2 i Møllendal som skal gi plass til Griegakademiet ved KMD. Statsbygg har fått i oppdrag å gjennomføre et skisseprosjekt for et nybygg. I forkant av dette må det utarbeides et konseptvalgnotat (KVN), basert på samme metodikk som KVVU. Et skisseprosjekt vil etter plan foreligge mars 2018. Netto arealbehov er anslått til 4.400 m² og omfatter blant annet ensemblerom, øvingsrom, konsertsal og undervisningsrom. En samlokalisering vil gi betydelige synergieffekter i forhold til arealbruk mot studenter, undervisning og fellesfunksjoner og mot administrativ bemanning. Den viktigste

begrunnelsen for samlokalisering er likevel muligheten dette vil gi for å videreutvikle sterke fagmiljø ved UiB, som også vil styrke Bergen som internasjonal kulturby.

Bybanetraseen til Fyllingsdalen vil gi stasjon like ved nybygget og tunnelinnslag like bak. Bybanen vil ha behov for tomten til riggområde frem til sommer 2021. Statsbygg har inngått avtale om at Bybanen dekke kostnader til riving av bygget som står på tomten i dag og gjøre noe tilrettelegging av tomten. UiB forutsetter at det vil kunne gi grunnlag for en ferdigstilling sammen med Statsbygg til semesterstart høst 2024. Nybygget planlegges eid av Statsbygg og finansiert på statens husleieordning. UiB ber på dette grunnlag om at det stilles garantier for at UiB gis 75% husleiekompensasjon for forskjellen mellom dagens leie og ny leie, i tråd med dagens praksis.

Til nå har UiB forskuttert 10 mill. kroner til prosjektering. I tillegg er det satt av kroner 6 mill. kroner til videre prosjektering i forslaget til Statsbudsjett 2018. (Via budsjett til Kommunal- og moderniseringsdepartementet) For 2019 bes om bevilgning på 20 mill. kroner til videre prosjektering.

EnTek

Satsingen på en energi- og teknologibygg vil gi universitetet mulighet for tettere samarbeid med andre forskingsaktører og med næringslivet, samt økt satsing på ressurskrevende infrastruktur som er et forutsetning for å lykkes i nasjonal og internasjonal konkurranse. Energi- og teknologiklyngen har tematisk innretning mot energi, hav og teknologi. Navnet spiller både på 'Energy Technology' og på 'Enabling Technologies', som beskriver hvordan nye teknologier, som bioteknologi, nanoteknologi, materialteknologi, robotikk, og andre fremvoksende teknologier, muliggjør store nye fremskritt innen forskning og kunnskapsbaserte næringer.

EnTek-bygget er beskrevet som et nybygg på inntil 17.000 m² som kan bygges i ett eller flere byggetrinn. Det har vært avholdt arkitektkonkurranse med flere spennende forslag. Vinner av konkurransen var Arkitektgruppen Cubus og Arkitema, som har lagt vekt på å lage en internasjonal portal for innovasjon innenfor energi, klima og teknologi. Det blir fornyet kontakt mellom universitetshøyden og det travle bygulvet ved bybanestoppet, Nygårdsgaten, Lars Hilles gate og Media City Bergen. Som del av arkitektkonkurransen skal det gjennomføres et skisseprosjekt for bygget i 2017-18. Basert på utkastet som vant arkitektkonkurransen vil Asplan Viak AS utarbeide en reguleringsplan for de aktuelle tomtene som inngår i planene

Gjennom et slikt bygg vil en kunne utvikle samarbeidet med marin klynge, klimaforskingsklyngen og Media City Bergen. Prosjektet vil også være strategisk avgjørende for å få en helhetlig plan for utvikling av universitetets matematisk-naturvitenskapelige miljøer og må ses i sammenheng med plan for rehabilitering av Realfagsbygget. Det bes om en prosjektbevilgning på 40 mill. kroner for 2019 til dette formålet.

Realfagbygget

Realfagbygget trenger en generell og større oppgradering for å være tjenlig for ansatte og studenter og imøtekomme dagens og morgendagens krav til moderne og trygge forsknings- og undervisningsarealer. Realfagbygget er et eksempel på at selv med normalt vedlikehold, vil tidens voksende krav til slutt innhente forskningsbygg dersom en ikke gjør større moderniseringstiltak underveis.

Byggets størrelse og kompleksitet gjør at rehabilitering gjennomføres i etapper. Gjennom øremerkede tildelinger fra KD i kombinasjon med avsetning av egne midler er det

gjennomført ulike oppgraderingsprosjekter i bygget, som utvendige arbeider og takteking, læringsarealer, bibliotek og læringssenter skiftet tak og fasadearbeider. Alle vinduer i bygget skiftes i løpet av 2017.

Universitetet har gjort deler av rehabiliteringen av realfagsbygget med egne ressurser, samt gjennom øremerkede midler fra Kunnskapsdepartementet. Egeninnsatsen vil fortsette, men vil likevel ikke rekke til en full rehabilitering. For 2019 søkes det derfor om 40 mill. kroner utenfor universitetets budsjetttramme til rehabilitering av Realfagbygget.

Kulturhistoriske samlinger

De kulturhistoriske samlinger flyttet inn i sine nåværende arealer i 1927, og det slottslignende anlegget er blitt omtalt som et av Nordens vakreste museumsbygg. Samlingene har lokaler til utstillinger, magasiner, kontorer og verksteder.

Riksantikvaren vedtok vern av bygget i 2014 og formålet med fredning av Kulturhistorisk museum er å bevare et viktig universitetshistorisk anlegg og et monumentalt signalbygg for Universitetsmuseet i Bergen og Universitetet i Bergen. Videre er formålet å sikre museumsbygningen som et arkitekturhistorisk verdifullt kulturminne. Fredningen skal sikre bygningens opprinnelige arkitektoniske uttrykk, materialbruk og detaljering både i eksteriør og interiør.

Riksrevisjonen undersøkte bevaring og sikring av samlingene ved fem statlige museer i 2002 og 2007. De kulturhistoriske samlingene får kritikk for flere forhold:

- Standard på bygning og teknisk infrastruktur
- Oppbevaring av samlinger i forhold til brann, tyveri, vannskade og luftkvalitet

En del forhold som er påpekt er utbedret, men det er fortsatt behov for en gjennomgående oppgradering av bygget for å bedre kunne stille ut og oppbevare verdifulle kulturgjenstander for fremtidige generasjoner. Bygget har et areal på ca. 7.500 m² og trenger oppgradering av alle bygningselementer og bygningskonstruksjonene og de tekniske anleggene har nådd sin tekniske levealder og krever fornyelse. Det er planlagt rehabilitering av fasader og tak i 2018. Totalkostnad for rehabilitering er vurdert til ca. 450 mill. kroner. For 2019 bes om oppstartbevilgning på 40 mill. kroner til prosjektering.

Byggeprosjekter utenfor Statsbudsjettet

I tillegg til bygg finansiert over statsbudsjettet planlegger UiB følgende byggeprosjekter finansiert gjennom UiB- tilknyttede eiendomsselskap:

1. Nybygg for campus Årstadvollen
2. Rehabilitering av Overlege Danielsens hus (Helsecampus)

Gjennom Helsecampus Årstadvollen vil UiB sammen med Høgskolen i Bergen, Bergen kommune og andre samarbeidspartnere skape innovative helse- og omsorgsløsninger for hele mennesket, ved hjelp av fremragende forskning og utdanning, fullverdige praksisarenaer og tverrfaglig samhandling.

Marin forskningsklynge i Bergen

I regi av Statsbygg ble det i 2016 publisert en konseptutredning for lokalisering av marine FoU- virksomheter i Bergen. Utredningen anbefaler en samlokalisering av Havforskningsinstituttet, NIFES og Fiskeridirektoratet gjennom et nybygg. Den marine

klyngen vil samle sentrale aktører innenfor marin forskning og utdanning og slik få styrket sitt samarbeid med næringslivet og ulike offentlige instanser. I statsbudsjettet for 2018 er utredningen fulgt opp gjennom avsetning på 10 mill. kroner til videre utredning.

Etter UiBs oppfatning vil en lokalisering av nybygget til marineholmen gi store synergieffekter gjennom utnyttelse av felles infrastruktur og tettere samarbeid mellom UiB og de øvrige forskningsinstitusjonene innenfor marine fag i Bergen.

Arealer ved nytt Universitetssykehus i Stavanger

For å kunne utføre sine kjerneoppgaver og svare opp for nye behov knyttet til forskning, innovasjon og utdanning, er det vesentlig at universiteter og helseforetak har tilgang på gode og funksjonelle bygg med nødvendig utstyr og infrastruktur. Dette tilsier også behov for egne undervisningsarealer ved sykehusene. UiB er i den forbindelse bedt om å gi innspill til arealbehov for UiB i nybygg ved Stavanger universitetssykehus (SUS).

Sykehusarealer er relativt dyre arealer som tilsier høyt fokus på effektiv ressursutnyttelse. Samtidig gir endringen i studieplanen for medisinerutdanningen, og økning i antall studenter, behov for både økt areal og ny arealsammensetning. UiB ønsker derfor en økning fra dagens nettoareal på 316 m² (465 brutto) til 660m² (brutto 1.144). Det legges opp til at de økte kostnadene dekkes inn gjennom økt husleie og at UiB får dekket 75% de økte kostnadene, som forventes å løpe fra 2020.

Vedlikehold

UiB vil understreke betydningen av at departementet viderefører de øremerkede vedlikeholdsbevilgningene fra 2016 og 2017 slik at en øker vedlikeholdsnivået og fornyelsen av sektorens bygg. UiB arbeider målrettet med å tilrettelegge den bygningsmessig infrastrukturen for utdanning og forskning. I tillegg til nye prosjekter, har UiB de senere år realisert større vedlikeholds- og ombyggingsprosjekter innenfor budsjettrammen og UiB har økt avsetningene for å sikre verdibevarende vedlikehold av bygningene de siste årene.

Til tross for dette har universitetet viktige prosjekter av vesentlig betydning som ikke er finansiert. Av særlig betydning er midler til sikring og bevaring av universitetets spesialsamlinger.

Oppsummering

Med utgangspunkt i vurderingene over anbefales følgende forslag som tiltak utenfor rammen i budsjettet for 2019:

Verdensledende miljø	20 mill. kroner
Studieplasser	14 mill. kroner
Rekrutteringsstillinger	15 mill. kroner
Satsing på MNT- og vitenskapelig utstyr	50 mill. kroner
Studiekvalitet	20 mill. kroner
Rehabilitering av realfagsbygget	40 mill. kroner
Kulturhistoriske samlinger	40 mill. kroner
Oppstart nybygg Møllendal	20 mill. kroner
Prosjektering ENTEK	40 mill. kroner
Vedlikehold	30 mill. kroner
SUM	290 mill. kroner

Universitetsdirektørens kommentarer

Universitetets strategi for 2016 -2020 er førende for forslaget til budsjettsatsinger for 2019.

På denne bakgrunn foreslås følgende tiltak.

- Etablering av flere verdensledende miljø
- Marin, klima og energiomstilling, med styrket basisbevilgning og utstyr
- Humaniora
- Rekrutteringsstillinger
- Studiekvalitet og nye studieplasser på områder med klare samfunnsmessige behov
- Bevilgninger til nødvendig rehabilitering av universitetsbygninger
  - Sikring og bevaring av spesialsamlingene

Etter universitetsdirektørens oppfatning vil de foreslåtte tiltakene bidra til økte muligheter for gjennomføring av tiltakene som strategien legger opp til og gi en særlig tyngde i klyngesatsingen.

11.10.2017/Sven-Egil Bøe/Steinar Vestad/Per Arne Foshaug (avd.dir.)